

Я.Ю. Баранець

E-mail: yana.baranets88@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ
ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ**

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Сучасною світовою тенденцією є прагнення до деінституалізації та забезпечення доступності усіх ресурсів суспільства з урахуванням особливих потреб освіти осіб з інвалідністю. Одним із складних напрямів деінституалізації системи освіти є інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Деінституалізація – це процес заміни системи інституційного догляду дітей (в школах-інтернатах, дитячих будинках і т. п.) на систему, яка забезпечує виховання дітей в сім'ї або умовах, максимально наближених до сімейних [6]. Деінституалізація передбачає впровадження альтернативної освіти у вигляді інтегрованих та інклюзивних форм навчання в загальноосвітньому середовищі.

Широке запровадження інклюзивної освіти має здійснюватися поступово, у міру створення належних соціально-економічних умов, підготовки кваліфікованих кадрів і зміни ставлення суспільства до дітей означеної категорії. Детермінантами впровадження цього соціального проекту освітньої політики в Україні стали, по-перше, масштабні успіхи західноєвропейських партнерів у сфері захисту прав дітей, які розробляють та впроваджують масштабні стратегії з деінституалізації й стали міжнародним трендом, по-друге, тенденції, які характеризують становище дітей в Україні впродовж останніх років залишаються тривожними. Статистика свідчить, що загальна кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування становить близько 100 тис. осіб (1,2% від усього дитячого населення). Майже 90% з них – це діти, батьки яких були позбавлені батьківських прав. Щорічно в Україні більше 8000 дітей позбавляються рідної сім'ї. В країні на початок 2012 року налічувалось 679 інтернатів (79 887 дітей) різних типів: будинки дитини, дитячі будинки, загальноосвітні та спеціальні школи інтернати, тощо. По-третє, сподівання значної кількості батьків підвищити рівень соціалізації цієї категорії дітей і створення з цією метою громадських організацій для лобювання інтересів деінституалізації під виглядом, що «... підтримка існуючої мережі державних закладів не лише є більш затратною, ніж фінансування соціальних послуг з підтримки сім'ї, але й закладає довгострокові суспільні витрати на подолання наслідків травматичного виховання дітей!» [6]. З цією метою цілеспрямовано здійснюється формування громадської думки щодо шкідливого впливу інституцій та ефективних механізмів захисту дітей.

Україна розбудовує свою інклюзивну освіту, яка поширюється у всіх регіонах. Прийняття важливих державних документів передувала робота над канадсько-українським проектом «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», який здійснювався із 2008 по 2013 р. Результати показали, що для реалізації подібних проектів потрібна виважена підготовка, тобто адаптація середовища, створення мультидисциплінарної команди, співпраця з батьками, створення позитивної атмосфери в шкільному середовищі [2].

До позитивних зрушень відносяться перші зміни у свідомості суспільства про необхідність всебічного задоволення освітніх потреб дітей з обмеженими можливостями здоров'я та прийняття законодавчих актів щодо поширення інклюзивної освіти в усіх регіонах України. Проблемним залишається пристосування школи (адміністрації, учителів, більшості учнів) до потреб і можливостей кожної особистості, створення умов психологічного комфорту в новому середовищі, забезпечення педагогічного та методичного супроводу навчально-виховного процесу тощо. Для успішного виконання практичних завдань необхідне зближення центрів практичної психології і психолого-медико-педагогічних консультацій на основі розробки і реалізації спільних дій, проектів і технологій із забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, їхніх батьків і педагогів. Важливим є проведення методичних семінарів, тренінгів та інших форм між курсової підготовки [5].

З моменту впровадження інклюзивної форми навчання в систему освіти України, на підґрунті експериментальної роботи науковцями і практиками корекційної освіти вжито вагомі заходи щодо методичного забезпечення педагогічних працівників та батьків дітей, яких включено у цей процес. Батьки дітей з оптимізмом оцінюють стан справ, а педагогічні працівники (директори, методисти, вчителі, асистенти вчителів) – поки що з песимізмом, пояснюючи це власною некомпетентністю в організації інклюзивного навчання. Потрібен перегляд і вдосконалення системи післядипломної педагогічної освіти, яка включає: організацію методичної роботи в школі, навчально-методичне забезпечення, форми міжкурсорового навчання (самоосвіта, педагогічні наради, педагогічні читання, семінари, конференції, симпозиуми, з'їзди тощо), курси перепідготовки та підвищення кваліфікації, заочна форма навчання тощо.

Таким чином, проблема формування фахових компетентностей педагогів інклюзивного закладу в системі післядипломної педагогічної освіти упродовж останніх років вивчалася не достатньо системно і глибоко, тому є актуальною та вкрай необхідною для інноваційного розвитку системи освіти в Україні.

Література:

1. Гладуш В. А. Післядипломна педагогічна освіта дефектологів в Україні: теорія і практика: монографія / В. А. Гладуш. – Д.: Пороги, 2012.- 292 с.
2. Головань Л. П. Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами / Л. П. Головань // Бористен. – Д., 2012. – №10. – С. 14–17.
3. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с.
4. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і практика: монографія / І. Б. Кузава. – Луцьк, ПП Іванюк В. П., 2013. – 292 с.
5. Панок В. Г. Інклюзивна освіта та завдання діяльності психологічної служби / В. Г. Панок / Мультидисциплінарний підхід як методологічна основа інклюзивного навчання. – Д. : «Свідлер А.Л», 2012. – С. 14–23.
6. Як реформувати систему захисту дітей [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: URL: <http://www.hopeandhomes.org.ua/help/51e4edbf24f4a/>

